

Załącznik do Uchwały
Nr XXIV/195/08
Rady Miejskiej
w Pyrzycach
z dnia 27 marca 2008r.

***PROGRAM PROFILAKTYKI I OPIEKI
NAD DZIECKIEM I RODZINĄ
W GMINIE PYRZYCE
NA LATA 2008 – 2015***

Marzec 2008

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	4
II. Odbiorcy programu	6
III. Cele programu	9
IV. Diagnoza sytuacji dziecka i rodziny w Gminie Pyrzyce	10
V. Analiza SWOT	18
VI. Infrastruktura w zakresie pomocy dziecku i rodzinie w gminy Pyrzyce oraz zdiagnozowane potrzeby jej rozbudowy	20
VII. Instytucje i organizacje pozarządowe – współrealizatorzy programu	21
VIII. Zadania i harmonogram w zakresie profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną	18
IX. Monitoring programu	26
X. Postanowienia końcowe	27

I. WSTĘP

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (tekst jednolity Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz.483) wyznacza przysługujące obywatelom polskim i innym osobom znajdującym się pod władzą RP prawa socjalne. Są to:

- prawo rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych (art. 69),
- prawo dziecka do ochrony przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją, prawo dziecka pozbawionego opieki rodzicielskiej do opieki i pomocy władz publicznych (art. 72, ust 1 i 2),

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U. Nr 64,poz.593, z póź. zm.) w art. 17, ust.1 pkt. 13 nakłada na gminę obowiązek tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Dokonujące się w Polsce zmiany, oprócz pozytywnych skutków, powodują pogłębienie wielu negatywnych zjawisk, takich jak bezrobocie, spadek dochodów ludności, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia. Wymienione zjawiska są przyczyną zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny. Czynniki te spowodowały zepchnięcie całej rzeszy osób i rodzin do systemu pomocy społecznej.

Negatywne zjawiska wynikające z trudności na rynku pracy, braku stabilizacji warunków życia i ich drastycznego pogarszania się, poświęcania mniejszej ilości czasu dla rodziny, z powodu konieczności ciągłego poszukiwania źródeł zarobkowania, powodują wielkie zagrożenia dla rodzin i są źródłem wielu kryzysów. Dochodzi do tego redukcja szkolnych zajęć pozalekcyjnych – powoduje to konieczność organizowania opieki przez rodzinę.

Z kolei brak efektywnego zorganizowania czasu wolnego jest jedną z przyczyn, która może spowodować, że dziecko popada w tzw. złe towarzystwo oraz trafia do nieakceptowanych przez społeczeństwo form życia.

Proces rozwoju i socjalizacji dziecka dokonuje się w rodzinie, wśród osób, które wywierają duży wpływ na jego wychowanie. Rodzina jest więc miejscem, które winno zapewnić dziecku opiekę i najkorzystniejsze warunki rozwoju.

Program profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną koncentruje się przede wszystkim na tym, aby nie dopuścić do umieszczenia dzieci poza domem, a jeśli stanie się to nieuniknione, pozostawić je w takiej formie opieki możliwie krótko, jak najbliżej domu rodzinnego, z zachowaniem kontaktów z rodziną. Dążenie do wzmocnienia pozycji rodziców, ich wiary we własne możliwości wychowawcze. Podjęte działania mają na celu poprawę funkcjonowania i wzmocnienie stabilności rodziny oraz przezwyciężanie sytuacji kryzysu.

Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej powoduje wzrost zjawisk dalszej degradacji rodzin i skutkuje różnorodnymi konsekwencjami, które najbardziej dotyczą dzieci.

Niniejszy dokument został przygotowany również jako rozwinięcie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pyrzyce do roku 2015 w zakresie stworzenia zintegrowanego systemu pomocy skierowanego ku całej rodzinie oraz zwiększenia efektywności działań poszczególnych podmiotów.

Założenia programu są efektem konsultacji OPS z innymi podmiotami i instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. Organizacja pomocy społecznej powinna rozwijać swoje struktury w procesie dostosowanym do zapotrzebowań zgłaszanych przez szeroko pojęte otoczenie. Ośrodek Pomocy Społecznej z racji pełnionej funkcji powinien koordynować działania w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

II. ODBIORCY PROGRAMU

Silna, zgodna rodzina jest wspaniałym źródłem wsparcia dla małego człowieka. Jeśli jednak nie dorównuje temu ideałowi, można niepokoić się o ewentualny negatywny wpływ na dziecko. Na okres dzieciństwa składają się długie i ważne lata życia, często jednak lekceważone przez dorosłych. Nastawienie na przygotowanie dziecka do roli, jaką ma odgrywać w dorosłym życiu, powoduje niekiedy utratę z pola widzenia jego aktualnych problemów i spraw. Prawdziwe rodzinne szczęście jest osiągalne wtedy, gdy zaistnieje zażyłość, a wzajemne oddziaływanie na siebie jednostek przez dłuższy czas pogłębi i umocni więzi emocjonalne w rodzinie oraz ukształtuje jej świat uczuć.

Rodzice są osobami, z którymi dziecko identyfikuje się szczególnie silnie. Jest ono zazwyczaj związane z nimi pozytywnymi więziami emocjonalnymi, pragnie ich aprobaty i miłości. Oni są dla niego wzorami osobowymi i autorytetami, bowiem we wczesnych latach rozwoju dziecko nie patrzy jeszcze krytycznie na rodziców czy innych dorosłych. Z nimi bawi się, spędza czas wolny i wykonuje powierzone obowiązki. Dorośli umożliwiają zaspokojenie potrzeb biologicznych, psychicznych, emocjonalnych. Za ich pośrednictwem dziecko zdobywa wiadomości o świecie, od nich przejmuje sposoby reagowania, nawyki, postawy, a w końcu dzięki nim zyskuje różnorodne doświadczenia życiowe.

Utrzymująca się niekorzystna sytuacja ekonomiczna rodzin skutkuje pogłębiającą się patologią życia rodzinnego, a co za tym idzie – niewydolnością opiekuńczo-wychowawczą wobec młodego pokolenia. Wielu rodziców z różnych przyczyn (alkoholizm, bezrobocie, niezaradność życiowa, niepełnosprawność, ubóstwo, praca za granicą itp.) nie chce, nie może, albo też nie potrafi wywiązywać się z rodzicielskich obowiązków. Coraz częściej zdarza się, że dzieci w tych rodzinach są ofiarami przemocy fizycznej, emocjonalnej, seksualnej, zaniedbywania. Zaburzona struktura rodziny będącej przecież pierwszym środowiskiem wychowawczym

w życiu dziecka wpływa niekorzystnie na jego rozwój społeczno-emocjonalny.

W rodzinach zaburzonych brakuje umiejętności a niejednokrotnie i chęci prawidłowego wypełniania ról społecznych, a tym samym zaspokajania potrzeb dziecka, zarówno tych podstawowych jak i emocjonalnych. Pośród ubóstwa i patologii dzieci nie mają motywacji, by ukończyć szkołę lub uniknąć wczesnej ciąży. Powielają to czym żyły do tej pory, więc nadal będą wykluczane ze społeczeństwa tak jak ich rodzice.

Dziecko krzywdzone to takie, które cierpi z powodu niewłaściwego zachowania innych osób, głównie rodziców i opiekunów - w stosunku do niego, a przy tym doznaje poczucia niesprawiedliwości i bezsilności.

Różne są przyczyny stosowania przemocy wobec dziecka w rodzinie. Mogą one tkwić w samych dzieciach, na przykład dzieci niechciane, upośledzone, trudne, przewlekłe chore czy kalekie. Bardziej powszechne są jednak przyczyny tkwiące w rodzicach. Do takich w pierwszej kolejności należy zaliczyć ich niedojrzałość i młody wiek, brak wiedzy i umiejętności wychowawczych, doznanie maltretowania we własnym dzieciństwie, niski poziom wykształcenia, bezrobocie, wszelkiego rodzaju uzależnienia oraz socjopatia i choroba umysłowa. W drugiej grupie natomiast należy wymienić izolację społeczną rodziny, kłopoty małżeńskie, zbyt duże wymagania stawiane dziecku, a także maltretowanie żony przez męża, gdyż zazwyczaj wiąże się to także ze znęcaniem się nad dzieckiem. Trzeba tu podkreślić również wpływ braku stabilności mogący wynikać z częstej zmiany miejsca zamieszkania oraz z życia w rodzinie, w której tylko jedno z rodziców jest rodzicem naturalnym. Współwystępowanie wymienionych czynników i okoliczności zwiększa prawdopodobieństwo ryzyka występowania przestępczych zachowań rodziców wobec dzieci.

Rodzajów krzywdzenia mamy cztery:

- fizyczne
- emocjonalne
- seksualne
- zaniedbywanie .

Fizycznym krzywdzeniem jest bicie np. ręką, narzędziem (pasem, kijem, gazetą itp.). Także szarpanie, popychanie, rzucanie dzieckiem, kopanie, wykręcanie rąk, pojenie alkoholem, zmuszanie do jedzenia, zmuszanie do prac fizycznych, przypalanie (papierosem), wkładanie do wrzątku (podobno ten pomysł wymyślają rodzice uczący swoje malutkie dzieci sygnalizowania potrzeb fizjologicznych). Klaps jest wyrazem naszej (dorosłych) bezsilności, czasami wymierzamy go, bo dziecko nudząc się zaczęło nam przeszkadzać i nas zdenerwowało. To nieprawda, że czasami dziecko potrafi zrozumieć i zapamiętać, że czegoś nie wolno mu robić, tylko jeśli dostanie klapsa. Za to, że np. dziecko włożyło palca do kontaktu - to my jesteśmy odpowiedzialni. Tak musimy zabezpieczyć dom, żeby dziecku nie stała się w nim krzywda. Jeśli dziecko źle zachowuje się na podwórku, bawiąc się z dziećmi - dostatecznie dotkliwą i skuteczną karą będzie natychmiastowe zabranie go do domu. Klaps w takich sytuacjach nie spełni roli wychowawczej, bo uruchamia poczucie krzywdy, agresję.

Emocjonalnym krzywdzeniem są wyzwiska, szantaż emocjonalny, poniżanie, wypominanie, chłód emocjonalny, ale także nadopiekuńczość.

Wykorzystywaniem seksualnym jest każde zachowanie osoby dorosłej (lub starszej od dziecka), która podejmuje czynności o charakterze seksualnym, aby zaspokoić swój popęd płciowy lub go pobudzić. Będą tu czyny lubieżne, nierządne, ale także obnażanie się przy dziecku, dotykanie jego narządów płciowych, zmuszanie do dotykania swoich, uwodzenie "słowne", mające podniecić dziecko i/lub je zaszokować. Także świadome czynienie z dzieci świadków aktów płciowych

i zachęcanie do pozowania do zdjęć czy filmów o charakterze pornograficznym. Czyli nie tylko te czyny, które związane są z dotykiem, ale i te bez dotyku - też są wykorzystywaniem seksualnym.

Dotyczy to działań wobec dzieci, które nie ukończyły 15 r.ż. Osoby powyżej tego wieku mają prawo dysponować już swoją seksualnością (według prawa). Nie dotyczy to przestępstwa kazirodztwa, czyli nadużyć seksualnych w obrębie najbliższej rodziny.

Zaniedbywanie dziecka to niezaspokajanie potrzeb dziecka, niezbędnych do prawidłowego rozwoju. Dzieckiem zaniedbywanym będzie dziecko głodne, brudne, nieodpowiednio ubierane, spędzające swój czas wolny tylko na podwórku - często do późnych godzin wieczornych, nieszczone itp. Zaniedbują swoje dzieci nie tylko rodziny patologiczne. Coraz częściej taką formę krzywdzenia doświadczają dzieci bardzo zapracowanych rodziców.

III. CELE PROGRAMU

Głównym celem lokalnego programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin, które znalazły się w trudnej dla nich sytuacji życiowej.

Cele podstawowe to:

1. Udzielanie wsparcia dziecku w rodzinie i środowisku – wzmacnianie rodziny zagrożonej.
2. Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodzin poprzez systemową pracę z rodzicami niezaradnymi, uzależnionymi, bezrobotnymi.
3. Opracowanie informacji o możliwościach skorzystania z różnych form i metod pomocy, opieki i wsparcia dla dziecka i rodziny na danym terenie.

4. Udzielanie rodzinie kompleksowej pomocy w formie specjalistycznego poradnictwa.
5. Podejmowanie działań zapobiegających umieszczeniu dziecka poza rodziną naturalną.
6. Uzupełnienie brakujących ogniw systemu opieki nad dzieckiem.
7. Intensyfikacja działań zmierzających do powrotu dziecka do rodziny naturalnej i środowiska.
8. Wzmocnienie roli i funkcji rodziny na rzecz prawidłowego wypełniania zadań związanych z opieką nad dzieckiem i jego wychowaniem,

IV. DIAGNOZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE PYRZYCE

Gmina Pyrzyce jest gminą miejsko-wiejską, jej powierzchnia wynosi 205 km², z czego 39 km² przypada na miasto. Gmina administracyjnie podzielona jest na 21 sołectw. Jest gminą typowo rolniczą, gdzie dominują wysokiej jakości czarnoziemy, zaliczane do II klasy bonitacyjnej.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2007 r. w Gminie Pyrzyce zamieszkiwało 19 869 mieszkańców, z czego w mieście mieszka 12 838 osób. Ludność wiejską stanowi 7031 osób. Dzieci w wieku do 18 roku życia 3 998.

Tabela 1

Liczba dzieci urodzonych w latach 1996-2007 i osób zameldowanych na terenie Gminy Pyrzyce

Rok	Liczba urodzeń	Liczba osób zameldowanych na stałe w gminie Pyrzyce
1996	226	20 334
1997	224	20 309
1998	195	20 330
1999	194	20 357
2000	204	20 357
2001	205	20 260
2002	197	20 249
2003	170	20 181
2004	176	20 088
2005	198	19 975
2006	205	19 859
2007	219	19 869

Charakterystyka demograficzna wskazuje na nasilenie się negatywnych zjawisk tj. spadek liczby ludności ogółem, wzrost migracji, postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Powyższe dane wskazują systematyczne zmniejszanie się liczby urodzeń, ale gwałtowność zjawiska została wyhamowana.

Wśród mieszkańców Gminy Pyrzyce spora grupa osób i rodzin boryka się z różnymi problemami, z którymi nie zawsze można sobie poradzić bez wsparcia wyspecjalizowanych służb. Te osoby i rodziny mogą otrzymać pomoc w wyjściu z trudnej sytuacji życiowej przede wszystkim w **Ośrodku Pomocy Społecznej w Pyrzycach, z siedzibą - Plac Ratuszowy 1**, który jest wykonawcą gminnych zadań z zakresu pomocy społecznej oraz **Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie**

w Pyrzycach, ul. Lipiańska 4, które jest wykonawcą powiatowych zadań zakresu pomocy społecznej.

W 2007 roku o pomoc społeczną zgłosiło się 731 rodzin, gdzie było 2255 osób w rodzinie. Wsparcie systemem pomocy społecznej objęto więc 11% mieszkańców Gminy Pyrzyce.

Na dzień 31 grudnia 2007 r. struktura udzielonej pomocy wg kwalifikacji przedstawia się następująco (jednego środowiska może dotyczyć kilka problemów) :

- bezrobocie	408	środowisk,
- rodziny wielodzietne	68	środowisk,
- rodziny niepełne	126	środowiska,
- osoby niepełnosprawne i przewlekle chore	523	środowiska,
- ubóstwo i bezradność w rodzinie	497	środowisk,
- sieroctwo	1	środowisko,
- alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie	64	środowiska,
- bezdomność	30	środowisk,
- zdarzenia losowe	7	środowisk,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	8	środowisk.

Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, w szczególności poprzez:

- zapewnienie zabezpieczenia finansowego osobom i rodzinom pozbawionym dochodów lub o niskich dochodach,

- udzielanie profesjonalnej pomocy osobom dotkniętym skutkami patologii społecznej,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb, itp.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- 2) pracy socjalnej,
- 3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Specjaliści pracy z rodziną zatrudnieni w Ośrodku to:

- **porady prawne** – (od poniedziałku do środy, w budynku przy ul. Bogusława 1),
- **pomoc psychologa** – (w czwartki, w budynku przy ul. Bogusława 1),
- **praca socjalna** – świadczona przez pracowników socjalnych Ośrodka,
- **interwencja kryzysowa** – pracownicy socjalni, prawnik, psycholog, współpraca z innymi instytucjami i stowarzyszeniami działającymi w tym kierunku.

Tabela 2

Porady specjalistyczne udzielone przez Ośrodek

<i>Lp.</i>	<i>Okres</i>	<i>Ilość udzielonych porad prawnych</i>	<i>Ilość udzielonych porad psychologa</i>
<i>1.</i>	<i>2006</i>	<i>67</i>	<i>46</i>
<i>2.</i>	<i>2007</i>	<i>105</i>	<i>53</i>

Źródło: OPS Pyrzyce

Rodzinom mającym trudności w wypełnianiu swoich zadań udzielana jest pomoc w formie poradnictwa, pracy socjalnej oraz zapewnienia dzieciom opieki i wychowania poza rodziną.

Dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców powiat zapewnia opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej całodobowej. Zadanie to realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Skierowanie dziecka na pobyt całodobowy powinien nastąpić po wyczerpaniu wszystkich możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub w rodzinie zastępczej. Pobyt dziecka w rodzinie zastępczej lub instytucjonalnej z założenia powinien mieć charakter tymczasowy do momentu odzyskania funkcji opiekuńczych przez rodziców. Praca z rodzicami biologicznymi prowadzona jest przez pracowników socjalnych OPS, placówek opiekuńczo-wychowawczych. Aktualnie funkcjonuje **8 rodzin zastępczych wychowujących 11** dzieci pochodzących z terenu gminy Pyrzyce.

Na terenie gminy Pyrzyce funkcjonuje **9 Świetlic Środowiskowych** prowadzonych przez **Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z siedzibą w Urzędzie Miejskim w Pyrzycach**. Znajdują się one w następujących miejscowościach: **Rzepnowo, Żabów, Nieborowo, Ryszewko, Turze, Okunica, Stróżewo, Letnin, Krzemlin**. W charakterze wychowawców w świetlicach zatrudnione są to osoby z przygotowaniem pedagogicznym. Zajęcia odbywają się w godzinach popołudniowych i polegają na pomocy w odrabianiu lekcji, grach i zabawach o charakterze edukacyjnym i ogólnorozwojowym. Ponadto w ramach funkcjonowania świetlic organizowane są wycieczki autokarowe, rowerowe, zabawy karnawałowe, uroczystości z okazji świąt, spotkania z udziałem rodziców. Aktualnie liczba dzieci i młodzieży uczęszczających na zajęcia wynosi około 200. Świetlice zaopatrywane są na bieżąco i w miarę występujących potrzeb w materiały szkolne, gry i inne materiały niezbędne do prowadzenia zajęć.

Rokrocznie uchwalany jest **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, który ukierunkowany jest na:

- pomoc rodzinom dotkniętym następstwami nadużywania alkoholu w tym ofiarom przemocy,
- pomoc dzieciom osób uzależnionych od alkoholu, dotkniętym następstwami nadużywania alkoholu przez rodziców w zakresie pomocy socjalno-bytowej, psychologicznej i szkolnej.

Znaczącym problemem społecznym w Pyrzycach jest przemoc domowa, z tego powodu wiele rodzin, w których przebywają dzieci jest objętych obecnie **nadzorem kuratora**. Z danych z Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim wynika, że ze względu na problemy opiekuńczo-wychowawcze nadzorem kuratora objęto w **2006r. 11 rodzin, w tym 19 dzieci oraz nadzorem kuratora jest objętych 19 nieletnich**.

W aspekcie prawnym osobom pokrzywdzonym w wyniku przestępstw i wykroczeń oraz podejmowania interwencji i sprawdzania wszelkich zgłoszeń dot. krzywdzenia dzieci działa **Komenda Powiatowa Policji w Pyrzycach przy ul. Kościuszki**. W ramach działań prewencyjnych funkcjonariusze obejmują stałym nadzorem rodziny, w których występują patologie związane z alkoholizmem i przemocą.

Z danych Komendy Powiatowej Policji w Pyrzycach wynika, że często przyczyną interwencji policji jest przemoc i sytuacje konfliktowe w rodzinie. W przypadkach przemocy domowej wypełniane są **“Niebieskie Karty”**.

Tabela 3

Struktura podejmowanych działań przez Policję

<i>L.p.</i>	<i>Okres</i>	<i>Ilość interwencji domowych, których przyczyną były konflikty w rodzinie</i>	<i>Ilość niebieskich kart</i>
1.	2005	106	10
2.	2006	117	12
3.	2007	41	13

Źródło: KPP Pyrzyce

Z powyższych danych wynika, iż sytuacje przemocy i konfliktów w rodzinie narastają. Często ofiara przemocy domowej jest zmuszona szukać schronienia poza domem rodzinnym. Dzieje się tak w przypadkach, kiedy istnieje uzasadniona obawa utraty zdrowia czy nawet życia, w wyniku przemocy.

Tabela 4

Struktura podejmowanych działań przez OPS Pyrzyce w latach 2005 - 2007

<i>L.p.</i>	<i>Okres</i>	<i>Ilość umieszczonych matek z dziećmi w Schroniskach z powodu konfliktów w rodzinie</i>	<i>Ilość niebieskich kart</i>	<i>Ilość dzieci umieszczonych w domach dziecka</i>
1.	2005	8	1	1
2.	2006	11	1	4
3.	2007	7	4	5

Źródło: OPS Pyrzyce

Przyczynami znalezienia się rodzin w trudnej sytuacji są nie tylko problemy opiekuńczo - wychowawcze czy przemoc. Często są to skutki uzależnienia, bezrobocia czy ubóstwa.

Tabela 5

Przyrost rodzin zastępczych w latach 2004-2006

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci	W tym rodziny niespokrewnione
2004	2	2	-
2005	3	4	-
2006	3	5	-
Razem	8	11	-

Źródło PCPR Pyrzyce

Tabela 6

Wiek dzieci w chwili umieszczenia ich w rodzinie zastępczej lata 2004-2006

Rok	0-1	1-2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-12	13-14	15-16	17-18
2004	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
2005	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3
2006	1	1	1	-	-	1	-	-	1	-

Źródło PCPR Pyrzyce

Tabela 7

Analiza powodów umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej

Powód	Liczba rodziców
trudności finansowe	-
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	2
problemy alkoholowe	-
wniosek kuratora	-
choroba- pobyt w domu pomocy społecznej	-
osadzenie w Zakładzie Karnym	-
wyjazd za granicę	-
zgon jednego lub obojga rodziców	6

Źródło PCPR Pyrzyce

Tabela 8

Liczba osób obejmowanych pomocą w usamodzielnieniu

	2004	2005	2006
Usamodzielnieni wychowankowie z rodzin zastępczych kontynuujący naukę	11	9	10
Pomoc na usamodzielnienie – jednorazowa	1	-	-
Usamodzielnieni wychowankowie z różnego typu placówek kontynuujący naukę	1	2	3
Pomoc na usamodzielnienie – jednorazowa	-	-	2

Źródło PCPR Pyrzyce

W sytuacjach rażącego zaniedbywania obowiązków rodzicielskich przez rodziców **Sąd Rodzinny i Nieletnich w Stargardzie Szczecińskim III Wydział Rodzinny i Nieletnich** podejmuje decyzję o ograniczeniu lub pozbawieniu władzy rodzicielskiej.

W szkołach problemami dzieci i młodzieży zajmują się w szczególności **pedagodzy szkolni**. Z informacji pozyskanych wynika iż wzrasta liczba i różnorodność problemów wychowawczych przejawiających się w postaci:

- agresji,
- zaburzeń emocjonalnych,
- nie realizowania obowiązku szkolnego,
- używek,
- przestępczości dzieci i młodzieży.

Zbyt liczne klasy powodują zwiększanie się anonimowości ucznia, kumulowanie problemów wychowawczych, nadmierne obciążenie pracą nauczycieli i w efekcie ich zestresowanie.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Pyrzycach, Pyrzyce, ul. Lipiańska 4 zajmuje się wszechstronnym wspieraniem rozwoju dzieci i młodzieży w wieku od poczęcia do czasu ukończenia szkoły. Zatrudnieni tam są pedagodzy, psychologodzy i logopedzi. Oferują bezpłatne usługi dla dzieci, młodzieży, ich rodziców, pedagogów szkolnych i nauczycieli.

V. ANALIZA SWOT

Metoda SWOT, powszechnie stosowana w gospodarce do analizy strategicznej przedsiębiorstwa, oparta jest na podziale wszystkich czynników wpływających na obecną i przyszłą pozycję organizacji na czynniki zewnętrzne i wewnętrzne negatywnie i pozytywnie oddziałujące na organizację. Ze skrzyżowania tych czynników powstają cztery kategorie: szanse i zagrożenia zewnętrzne, słabe i mocne strony wewnętrzne badanego obiektu.

Mocne strony to wszelkie atuty oraz czynniki, które w sposób pozytywny wyróżniają gminę wśród innych oraz wspomagają rozwój i osłabiają zagrożenia. Elementy te należy szczególnie pielęgnować i wzmacniać. Słabe strony natomiast to wszelkiego rodzaju braki oraz ograniczenia mogące utrudniać lub uniemożliwiać

realizację celów strategicznych. Wymienienie tych czynników jest istotne, ponieważ można wówczas podejmować działania, mające na celu ich wyeliminowanie lub przynajmniej zminimalizowanie.

Tabela 9

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - bieżąca diagnoza potrzeb, identyfikacja celów, - funkcjonowanie rodzin zastępczych, - funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego, dostęp do poradnictwa specjalistycznego w OPS, również w godzinach popołudniowych, - przygotowana kadra pomocy społecznej, pedagogów, kuratorów, policji, pielęgniarek środowiskowych, itd., - zespół szybkiego reagowania w sytuacji zagrożenia dziecka i rodziny, - systematyczna współpraca w zakresie podejmowanych działań. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak świetlic dla młodzieży zagrożonej demoralizacją, - brak szerokiej informacji o działaniach na rzecz dzieci i rodzin, - brak zintegrowanych działań na rzecz byłych wychowanków opieki zastępczej i instytucjonalnej, - brak całodobowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - system prawny, - dostęp do funduszy strukturalnych UE, - dostęp do szkoleń, 	<ul style="list-style-type: none"> - niska świadomość społeczna, - luki w przepływie informacji w zakresie potrzeb i możliwości ich zabezpieczenia, - nieujawnianie istotnych zjawisk przemocy w rodzinie, - mała wydolność wychowawcza rodziców i opiekunów (brak czasu, słabe więzi rodzinne).

VI. INFRASTRUKTURA W ZAKRESIE POMOCY DZIECKU I RODZINIE W GMINIE PYRZYCE ORAZ ZDIAGNOZOWANE POTRZEBY JEJ ROZBUDOWY

Tabela 10

Zasoby infrastrukturalne w Gminie Pyrzyce	Ilość	Potrzeby w zakresie rozbudowy
Ośrodek Pomocy Społecznej	1	-
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	1	-
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,	1	
Klub Abstynenta „Krokus”,	1	-
Pełnomocnik Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	1	-
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	1	-
Świetlice środowiskowe	9	Świetlica socjoterapeutyczna dla młodzieży zagrożonej demoralizacją
Dom Dziecka w Czernicach	1	Hostel dla osób zagrożonych przemocą rodzinną – opieka krótkoterminowa
		Hostel dla zabezpieczenia potrzeb dzieci zagrożonych,
Rodziny zastępcze		
spokrewnione	8	Zawodowa rodzina: -wielodzietna -specjalistyczna
niespokrewnione	-	
Punkt Konsultacyjny	1	Ośrodek Interwencji Kryzysowej całodobowy
		Placówki wsparcia dla wychowanków opieki zastępczej rodzinnej i

		instytucjonalnej usamodzielnianych i usamodzielnionych
		Mieszkania chronione

Powyższa tabela obrazuje jak wiele jeszcze należy zrobić aby system pomocy dzieciom i rodzinie optymalnie zabezpieczał potrzeby w tym zakresie. Większość działań na rzecz rodzin w sytuacji kryzysowej i przewlekle trudnej podejmowana jest dopiero wtedy gdy kryzys jest bardzo widoczny i obejmuje wiele obszarów funkcjonowania rodziny, często efektem jest przejęcie opieki nad dzieckiem.

VII. INSTYTUCJE I ORGANIZACJE POZARZĄDOWE – WSPÓLREALIZATORZY PROGRAMU

Realizacja niniejszego programu przewiduje ścisłą współpracę i integrację następujących partnerów projektu:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyrzycach - **OPS**,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – w zakresie organizowania opieki w rodzinach zastępczych, poradnictwa specjalistycznego, pomocy uchodźcom, osobom niepełnosprawnym - **PCPR**,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - w zakresie wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin - **GKRPA**,
- Zespół Kuratorów Rodzinnych,
- Świetlice Środowiskowe – 9 na terenie gminy Pyrzyce – wsparcie dla dzieci z rodzin patologicznych w zakresie edukacyjnym, ogólnorozwojowym,
- Stowarzyszenie Abstynentów „Krokus”, dla osób uzależnionych i ich rodzin,
- Zespół Parafialny „Caritas” – wsparcie finansowe i materialne dla osób ubogich, dzieci,

- Polski Komitet Pomocy Społecznej – wsparcie materialne dla osób ubogich, dzieci - **PKPS**,
- Pedagodzy szkolni,
- Straż Miejska,
- Policja,
- Specjaliści z zakresu psychologii, socjologii, prawa,
- Gmina Pyrzyce w zakresie mieszkań socjalnych, stypendiów socjalnych,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna – **PP-P**,
- Placówki oświatowe,
- Powiatowy Szpital w Pyrzycach i Przechodnie Rejonowe w zakresie opieki medycznej.

Lista realizatorów współpracujących określanych jako partnerzy nie jest zamknięta.

Ośrodek prowadzi stałą i systematyczną współpracę z większością powyższych instytucji i stowarzyszeń w zakresie wsparcia dla osób tego wymagających.

VIII. ZADANIA W ZAKRESIE PROFILAKTYKI I OPIEKI NAD DZIECKIEM I RODZINĄ

1. Pomoc psychologiczno – pedagogiczna dla dzieci i młodzieży mających trudności edukacyjne, problemy adaptacyjne, będących w sytuacji kryzysowej – prowadzona na terenie placówek oświatowych, w tym również:

- działalność psychoedukacyjna skierowana do rodziców,
- zatrudnianie w każdej szkole psychologa,
- zmniejszenie liczby uczniów w klasach,
- zajęcia pozalekcyjne: sportowe, kulturalne, rekreacyjne, edukacyjne,
- programy promocji zdrowia – realizowane we współpracy ze służbą zdrowia oraz sanepidem,
- kontrola realizacji obowiązku szkolnego,
- organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin

ubogich, patologicznych.

2. Pomoc społeczna, w tym:

- poradnictwo socjalne i rodzinne,
- terapia indywidualna i grupowa,
- dożywianie dzieci,
- organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin ubogich, patologicznych,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń wynikających z ustawy o pomocy społecznej, dodatkach mieszkaniowych, świadczeniach rodzinnych i ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej.

3. Wspieranie funkcjonowania świetlic środowiskowych z programem uwzględniającym profilaktykę.

4. Prowadzenie punktów konsultacyjnych dla ofiar przemocy w rodzinie oraz osób uzależnionych.

5. Rozpowszechnianie lokalnej bazy informacyjnej nt. Gminnego Systemu Wsparcia Dziecka i Rodzinie.

6. Rozbudowa systemu chroniącego rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego (wsparcie dla rodzin z osobami długotrwale bezrobotnymi).

7. Wspieranie idei wolontariatu oraz innych form aktywności sprzyjających uwrażliwieniu młodzieży na potrzeby innych ludzi.

8. Oferowanie warsztatów dla dzieci i młodzieży oraz rodziców z zakresu komunikacji międzyludzkiej, rozwiązywania problemów, radzenia sobie ze stresem.

9. Ochrona zdrowia, w tym:

- higiena, szczepienia ochronne itp.,
- realizacja programów profilaktycznych i prozdrowotnych – wady postawy, wzroku, uzależnień i prawidłowego żywienia.

10. Realizacja programów propagujących zasady bezpiecznego zachowania na drodze, ulicy, w domu, w czasie zabawy ,na wakacjach, w kontaktach z innymi ludźmi.

11. Wspieranie rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi.
12. Wspieranie programów sprzyjających tolerancji wobec osób niepełnosprawnych, umożliwiających przystosowanie dzieci zdrowych do codziennego funkcjonowania z niepełnosprawnością rówieśnika.
13. Kontrola zakazu sprzedaży papierosów, alkoholu dzieciom i młodzieży do lat 18
14. Ochrona dzieci przed uzależnieniami w rodzinie.

Harmonogram realizacji zadań lokalnego programu opieki nad dzieckiem i rodziną

Tabela 11

Cele szczegółowe	Termin realizacji	Odpowiedzialny bezpośrednio	Odpowiedzialny pośrednio
1. Prowadzenie i uaktualnianie bazy danych dot. problemów opiekuńczo-wychowawczych, przemocy w rodzinach -występujących w gminie Pyrzyce	Praca stała	OPS Policja PCPR Placówki oświatowe	GKRPA
2. Zwiększenie kadry pracowników socjalnych	2008-2010	Gmina Pyrzyce OPS	-
3. Prowadzenie i uaktualnianie bazy danych dot. przyczyn umieszczenia dzieci i młodzieży poza środowiskiem rodzinnym	na bieżąco	OPS PCPR	-
4. Stała współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi w celu integracji systemu pomocy społecznej	na bieżąco	OPS PCPR	Policja Placówki oświatowe

5. Działalność stałego Zespołu szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych	2008	OPS Policja Straż Miejska PCPR	Szkoły, Kuratorzy społeczni i sądowi, Pielęgniarki środowiskowe
6. Utworzenie świetlicy środowiskowej na terenie miasta Pyrzyce	2008- 2010	GKRPA	Urząd Miejski OPS
7. Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej	2009- 2015	Gmina Pyrzyce Powiat Pyrzyce	Stowarzyszenia
8. Realizacja programów profilaktycznych i prozdrowotnych – wady postawy, wzroku, uzależnień i prawidłowego żywienia	na bieżąco	Przychodnie Rejonowe Placówki oświatowe	Urząd Miejski
9. Realizacja programów propagujących zasady bezpiecznego zachowania na drodze, ulicy, w domu, w czasie zabawy, na wakacjach, w kontaktach z innymi ludźmi	na bieżąco	Policja Placówki oświatowe	Urząd Miejski
10. Kontrola zakazu sprzedaży papierosów. alkoholu dzieciom i młodzieży do lat 18	na bieżąco	GKRPA Policja Straż Miejska	Urząd Miejski
11. Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych,	Praca stała	PCPR	OPS

szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji niespokrewnionej rodziny zastępczej, poradnictwo dla rodzin zastępczych, tworzenie zawodowych rodzin zastępczych.			
12. Pomoc w usamodzielnianiu się wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.	Praca stała	PCPR	OPS
13. Organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży	Praca stała	OPS PCPR GKRPA Placówki Oświatowe, Urząd Miejski	Stowarzyszenia
14. Pomoc psychologiczno – pedagogiczna dla dzieci i młodzieży mających trudności edukacyjne, problemy adaptacyjne, będących w sytuacji kryzysowej – prowadzona na terenie placówek oświatowych	Praca stała	Placówki oświatowe Urząd Miejski PPP Pyrzyce	-

IX. MONITORING PROGRAMU

Pracownik socjalny znajduje się na pierwszej linii oddziaływania na rodzinę. Odbiera emocje i przeżycia podmiotów swojej pracy. W dodatku są to duże dawki afektywne i doświadczenia często wprost traumatyczne. W tej sytuacji niedobrze,

żeby był sam, zdany na siebie. Ważna jest koordynacja kooperujących ze sobą, pozostających z sobą w bezpośrednim kontakcie pracowników Ośrodka, PCPR-u, kuratorów, pedagogów, psychologa, policji, itd. Taki **Zespół działa od 2007 roku** i ma szansę sprawnego zdiagnozowania sytuacji kryzysowej rodziny, rozeznania źródeł problemu, natychmiastowego podjęcia kroków interwencyjnych, a w dalszej części udzielenia wsparcia.

Realizacja programu jest uzależniona od takich czynników jak:

- sytuacja finansowa gminy,
- stopień zaangażowania innych podmiotów i instytucji we wspólne działania.

Nadzór nad realizacją całości zadań założonych w programie prowadzony będzie przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Pyrzycach. Natomiast nadzór merytoryczny nad realizacją poszczególnych zadań będzie należał do kierowników i dyrektorów poszczególnych wydziałów i jednostek.

X. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Na terenie gminy Pyrzyce funkcjonują odpowiednio przygotowane instytucje oraz stowarzyszenia udzielające wsparcia. Każdy z mieszkańców naszej gminy i innych zamieszkujący na jej terenie ma możliwość uzyskania pomocy w zależności od potrzeb.

Spodziewane efekty realizacji programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną:

1. Zwiększenie świadomości rodziców w zakresie norm i wartości społecznych gwarantujących prawidłowy przebieg procesu wychowania, poprzez działalność psychoedukacyjną skierowaną do rodziców.
2. Wzrost świadomości dzieci i młodzieży na temat zdrowego stylu życia, przeciwdziałania uzależnieniom i biernym formom spędzania czasu wolnego, poprzez

realizację programów propagujących zasady bezpiecznego zachowania na drodze, ulicy, w domu, w czasie zabawy ,na wakacjach, w kontaktach z innymi ludźmi. Realizacja programów profilaktycznych i prozdrowotnych – wady postawy, wzroku, uzależnień i prawidłowego żywienia.

3. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałanie uzależnieniom, poprzez realizację programów propagujących zasady bezpiecznego zachowania na drodze, ulicy, w domu, w czasie zabawy ,na wakacjach, w kontaktach z innymi ludźmi. Pomoc psychologiczno – pedagogiczną dla dzieci i młodzieży mających trudności edukacyjne, problemy adaptacyjne, będących w sytuacji kryzysowej – prowadzona na terenie placówek oświatowych. Utworzenie świetlicy środowiskowej na terenie miasta Pyrzyce.

4. Wzrost zaangażowania organizacji pozarządowych w zakresie podejmowania działań na rzecz rodzin poprzez stałą współpracę z instytucjami i organizacjami pozarządowymi w celu integracji systemu pomocy społecznej.

5. Efektywny, instytucjonalny i środowiskowy system wsparcia dla rodziny poprzez działalność stałego **Zespołu** szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych, utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej.